

ÖSTERMALMS STADSDELSNÄMND

ÖSTERMÄLM • HJORTHAGEN • GÄRDET • SÖDRA DJURGÅRDEN • NORRA DJURGÅRDEN

ÖSTERMALMS
STADSDELSFÖRVALTNING

Box 24156, 104 51 STOCKHOLM

ostermalm@stockholm.se

08-508 10 000 (vx) 08-508 10 099 (fax)

www.stockholm.se/ostermalm

UNDERLAG FÖR BUDGET 2013 MED INRIKTNING 2014 OCH 2015 ÖSTERMALMS STADSELSNÄMND	4
<i>Förslag till beslut</i>	4
<i>Bakgrund</i>	4
<i>Ärendet</i>	4
<i>Ärendets beredning</i>	5
1. KOMMUNFULLMÄKTIGES INRIKTNINGSMÅL	5
1.1 <i>Stockholm ska vara attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök</i>	5
1.2 <i>Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras</i>	5
1.3 <i>Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva</i>	6
2. NÄMNDENS VERKSAMHETSOMRÅDE	6
<i>Befolkningsprognos 2011-2020</i>	6
<i>Personalstrategiska frågor</i>	8
<i>Särskilda utvecklingsfrågor</i>	9
2.1 <i>Förskoleverksamhet</i>	10
2.2 <i>Verksamhet för barn och unga</i>	12
2.3 <i>Kultur och föreningsverksamhet</i>	13
2.4 <i>Äldreomsorg</i>	13
2.5 <i>Stöd och service till personer med funktionsnedsättning</i>	16
2.6 <i>Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri</i>	17
2.7 <i>Stadsmiljöverksamhet</i>	20
2.8 <i>Ekonomiskt bistånd</i>	21
2.9 <i>Arbetsmarknadsåtgärder</i>	22
3. SAMMANFATTANDE EKONOMISK ANALYS	23
3.1 <i>Drift</i>	23
3.2 <i>Investeringar</i>	25
4. ÖVRIGA REDOVISNINGAR	25
5. LOKALFÖRSÖRJNINGSPLAN	26
5.1 <i>Inledning</i>	26
5.2 <i>Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra faktorer som förändrar behovet av lokaler</i>	26
5.3 <i>Kapacitet</i>	27
5.4 <i>Förändringar i lokalbeståndet</i>	27
5.5 <i>Kostnadsutveckling</i>	28
5.6 <i>Övrigt</i>	28
BILAGOR	29

Handläggare: Inger Outzen
Telefon: 08-508 10 053

Till
Östermalms stadsdelsnämnd
Sammanträde 2012-04-19

Underlag för budget 2013 med inriktning 2014 och 2015 Östermalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Underlag för budget 2013 med inriktning 2014 - 2015 fastställs samt överlämnas till kommunstyrelsen.
2. Mot bakgrund av det sammantaget stora överskridandet för stadsdelsnämnderna senaste åren avseende omsorg om funktionshindrade föreslås översyn av stadens riktlinjer och budgettilldelning.

Göran Månsson
stadsdelsdirektör

Bakgrund

Enligt kommunallagen ska kommunens budget innehålla en plan för ekonomin för en period av tre år. Budgetåret utgör periodens första år, och långsiktigheten förstärks genom analys av utvecklingen för år två och tre. Planeringen baseras på stadens Vision 2030. Av nämndens underlag ska framgå vilka frågor som påverkar verksamhetens utveckling och ekonomi under perioden. Utgångspunkt ska vara analyser av förändringar i omvärlden samt analyser av den egna verksamheten med utgångspunkt från bland annat årsredovisningen. Underlaget beskriver trender, utvecklingstendenser, strukturella frågor och demografiska förändringar, effekterna av dessa samt eventuella åtgärder. I detta ingår lokalförsörjning, kompetensförsörjning samt omstrukturerings- och investeringsbehov. Nämnden ska kommentera budgetkonsekvenser till följd av redan fattade beslut av kommunfullmäktige eller kommunstyrelsen.

Ärendet

Förslag till underlag till budget 2013 och inriktning 2014 - 2015 följer den disposition som anges i stadens anvisningar och skrivs i ILS-webb. ILS står för integrerat ledningssystem, stadens system för ledning och uppföljning av verksamhet och ekonomi. Under vart och ett av Kommunfullmäktiges inriktningsmål sammanfattas nämndens strategiska satsningar i punktform. Därefter följer avsnitt med beskrivning av verksamheternas prioriteringar och analys av faktorer som påverkar verksamhetens utveckling. Slutligen en sammanfattande ekonomisk analys och lokalförsörjningsplan

Ärendets beredning

Ärendet har utarbetats i samråd med samtliga enheter och avdelningar inom förvaltningen. Samverkan sker med de fackliga organisationerna i förvaltningsgruppen. Härutöver sker samverkan med pensionärsrådet och handikapprådet. Samråd sker med landstinget.

1. Kommunfullmäktiges inriktningsmål

Stadsdelsnämnderna har ett omfattande uppdrag enligt det reglemente som KF fastställde 2010. Därutöver styrs verksamheten av riksdagens lagstiftning. Här fokuseras i första hand på KF:s tre övergripande inriktningsmål.

1.1 Stockholm ska vara attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Stadsdelsområdet växer snabbt med bl a ca 10 000 nya lägenheter i Norra Djurgårdstaden under 2010- och 2020-talen, vilket motsvarar bortåt 30 000 nya invånare. Stadsdelsområdet kan inom ett par decennier ha närmare 100 000 invånare. Nämnden/förvaltningen planerar förskolor, parklekar, handikappbostäder, äldreboenden, trygghetsfrågor och inte minst hur man kan leva miljösamt.

- Stöd till företagande genom medverkan i de lokala företagarföreningarna, genom upphandling/konkurrensutsättning av verksamhet, genom aktivt uppföljning och stöd till underleverantörer/entreprenörer och genom stöd till personal som är intresserade av att starta eget.
- Samverkan i säkerhetsfrågor genom ett aktivt brottsförebyggande råd med arbetsgrupper, trygghetsvandringar, fältassistenter, föräldravandrare, aktioner mot otrygga miljöer ovan och under jord, belyningsfrågor mm.
- Kontroll av öl- och tobaksförsäljning, smuggeltobak och langning av sprit till ungdomar.
- Utåtriktad information, på hemsida till boende och besökare, ökad dialog samt bredd och djup på nyheter bl a genom att verka på sociala medier såsom Facebook och Twitter.
- Samverkan i stadsmiljöfrågor och utveckling av parkernas innehåll och kvalitet. Nämnden påtalar regelbundet behovet av förbättringar i den fysiska miljön i sina remissvar och i olika trafik-, plan- och byggnadsfrågor
- Alla verksamheter ska på olika sätt bidra till en hållbar livsmiljö.
- Tillgänglighetsvandringar där man med rullstolar, rullatorer, förbundna ögon osv testar tillgängligheten i olika inne- och utemiljöer.
- Intensifierat stöd till bidragsberoende personer så att de kan ta tillvara egna resurser och bli självförsörjande.

1.2 Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

- Valfrihet tillämpas inom äldreomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning och inom socialpsykiatri.
- Medborgarna ska garanteras ett gott bemötande, rättssäker myndighetsutövning och att verksamheten bygger på kunskapsbaserade metoder. Tillgänglighet, valfrihet och inflytande ska präglade verksamheterna.
- Förskolan byggs ut för att uppfylla barnomsorgsgarantin och för att tillgodose behov i nya bostadsområden.

- Satsningar på förebyggande insatser och utvecklat stöd för anhörigvårdare ska fortsätta.
- Samverkan med landstinget ska förbättras.
- Fortsatt arbete för bra kost, matsituation och utevistelse för äldre.
- Specialbostäder för personer med funktionsnedsättning ska byggas i nya bostadsområden.
- IT-stöd ska utvecklas för att åstadkomma förenkling, ökad effektivitet och minskad miljöpåverkan.

1.3 Stadens verksamheter ska vara kostnadseffektiva

- Genom effektivt resursutnyttjande ska nämndens/förvaltningens kostnader hållas inom budget. En förutsättning är att nämnden och förvaltningen har kontroll över ekonomin och kan göra bra prognoser för resten av året.
- Nämndens resurser, organisation och bemanning anpassas efter aktuella behov och används så att de ger den bästa verksamheten för medborgarna.
- All personal ska bidra till effektivitet och budgethållning genom delaktighet i planering, genomförande och uppföljning. Avgörande för detta är en öppen transparent organisation och begriplig personalinformation.
- Särskilda budgethållande åtgärder behöver sättas in på kort och lång sikt för att klara nämndens totala budget. Ambitionsnivån i utredningar och biståndsbeslut måste i anpassas till den ambitionsnivå som KF tänkt sig i och med de ekonomiska förutsättningarna för stadsdelsnämnden.

2. Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsprognos 2011- 2020

Ålder →	0	1-5	6-9	10-12	13-15	16-18	19-24	25-44	45-64	65-79	80-	Summa
2011	878	3319	1956	1215	1080	1449	5978	22427	14799	8999	4085	66185
2012	879	3421	2021	1236	1129	1365	5990	22769	14724	9478	3956	66969
2013	901	3509	2118	1308	1180	1362	5993	23504	14787	9804	3848	68313
2014	927	3636	2181	1385	1280	1335	6054	24314	14907	10122	3756	69899
2015	957	3752	2281	1476	1329	1411	6092	25212	15194	10344	3707	71755
2016	960	3781	2382	1500	1386	1449	6037	25478	15464	10516	3667	72620
2017	980	3848	2446	1557	1460	1540	6066	26034	15779	10723	3675	74108
2018	996	3899	2513	1604	1536	1581	6098	26411	16082	10872	3700	75292
2019	996	3924	2548	1679	1562	1637	6114	26512	16390	10984	3742	76089
2020	1015	3987	2579	1736	1620	1713	6206	26964	16733	11111	3808	77471
2010-2015	79	433	325	261	249	-38	114	2 785	395	1 345	-378	5 570
2010-2010	137	668	623	521	540	264	228	4 537	1 934	2 112	-277	11 286

Stadsdelsområdet växer rejält under 2010- och 2020-talen bl a med Norra Djurgårdsstaden där ca 10 000 nya lägenheter ger bortåt 30 000 nya invånare. Under den kommande tioårsperioden beräknas befolkningen öka med mer än 11 000 personer. När Norra Djurgårdsstaden är färdigbyggd närmar sig stadsdelsområdets befolkning 100 000 invånare. Ökningen är störst i arbetsför ålder 25-64 år. En för nämnden/förvaltningen avgörande faktor är att äldre pensionärer 80- år minskat sedan 2001. Yngre pensionärer 65-79 år ökar samtidigt kraftigt men det är relativt små behov av äldreomsorg bland

dessa. När det gäller förskoleåldrarna 1-5 år visar prognosen en något större förändring än i fjolårets flerårsbudget.

Nybyggnation, klart för inflyttning och planerad byggstart 2013-2015

- Albano - cirka 1000 studentbostäder, detaljplan snart på utställning, Frescati - 650-700 studentlägenheter
- Stettin 7, samråd under våren
- Ladugårdsgärdet, 140 lägenheter, samråd pågår.
- Svea Artelleri, musikhögskolan – 360 lägenheter, planen är antagen men inte vunnit laga kraft pga överklaganden. Sädesärlan,
- Engelbrettsskolan, 80 lägenheter, byggnation pågår Väbeln 2,
- Ladugårdsgärdet – 40 lägenheter planen har varit på samråd utställning under våren
- Väbeln 3, Ladugårdsgärdet, 170 studentlägenheter, planen har varit på samråd, utställning under våren
- Norra 2 (inom NSP), 560 lgh, utställning pågår
- Gasklocka 3 och 4, utställning troligen till hösten, ca 530 lgh
- Ängsbotten, bostäder/studentbostäder/kontoret, samråd planeras våren 2012, osäker hur många bostäder
- Tegelludden 16, 40 lgh, utställning våren 2012

Personalstrategiska frågor

Förvaltningens medarbetare

Förvaltningen hade i januari 2012 834 tillsvidareanställda medarbetare. Av dessa är 178 personer, drygt 20 %, i åldersintervallet 60-66 år. 64 personer, knappt 8 % är i intervallet 64-66 år, tio vårdbiträden i intervallet 60-64 år samt tre undersköterskor i intervallet 64-65 år. I befattningsgruppen förskollärare, en befattning som är svår att rekrytera till för hela staden, är elva personer i intervallet 64-66 år.

Ca 410 medarbetare, knappt hälften av förvaltningens tillsvidareanställda, arbetar inom Barn och ungdom. Ca 270 medarbetare arbetar inom äldreomsorgen och ca 130 inom socialtjänsten, 20 arbetar inom förvaltningens administration.

En ökande andel av brukarna väljer hemtjänst i privat regi, andelen privata hemtjänstutförare var 64 % i januari 2012. Den minskade efterfrågan av kommunal hemtjänst har under de senaste åren inneburit en minskning av personalvolymen. Bedömningen är att denna minskning kommer att fortsätta. En ökning skedde dock i februari 2012 då Dianagårdens vård- och omsorgsboende övergick till egen regi. Därmed tillkom ca 50 medarbetare både som tillsvidareanställda och anställda på s k allmän visstidsanställning. Dessa är inte med i sammanräkningen ovan.

Bland förvaltningens chefer är nio personer, ca 30 %, i intervallet 62-64 år varav fem är chefer inom Barn och Ungdom.

Förvaltningen arbetar strukturerat med bl a företagshälsovården för att minska sjukfrånvaron. Sjukfrånvaron under 2011 uppgick till 6,2 % jämfört med 6,52 % under 2010. Sjukfrånvaroprocenaten har stigit under de senaste månaderna, mellan november 2011 och januari 2012 steg sjukfrånvaroprocenaten för genomsnittet av de tolv sista månaderna (rullande tolv) från 6,20 % till 6,41 %, framför allt till följd av minskat antal personal. Det är framförallt sjukfrånvaron i intervallen dag 91-180 och dag 366 och mer som har stigit. Ökningen har skett inom samtliga verksamhetsprogram och kommer att analyseras närmare.

För att minska sjukfrånvaron fortsätter förvaltningen att arbeta aktivt med olika insatser. Alla chefer med personalansvar ska arbeta med förebyggande insatser och ha aktiv

kontakt vid nya sjukfall, vara väl förtrogna med rehabiliteringsprocessen och arbeta i enlighet med den.

Bemanning och Kompetensutveckling

I hela staden som råder svårigheter att rekrytera förskollärare. Förvaltningen erfar att det numera även har blivit svårare att rekrytera barnskötare med bra kompetens. Andelen högskoleutbildad personal inom förskolan utgör idag 47 %.

Kompetenshöjande insatser och grundvårdutbildning kommer att erbjudas till personal. Att tillskapa en "kompetenstrappa" kan vara ett sätt att stimulera till utveckling och ge möjlighet till någon slags karriär. För att möta behoven inom området neuropsykiatri kommer medarbetarna att delta i stadens utbildningar inom området.

Ledarförsörjning

Förvaltningen stärker rekryteringsprocesser och utvecklingsinsatser för befintliga och blivande chefer. Under våren 2011 startade ett traineeprogram där 15 framtida chefer/ledar/projektledare genomgår ett utbildningsprogram som fortsätter fram till sommaren 2012. Kvalificerade medarbetare mogna för större uppdrag, har erbjudits goda möjligheter till kompetensutveckling. Stadsdelsnämndens förskoleverksamhet står m a a ålderstrukturen på nuvarande chefer inför en utmaning inom chefsrekryteringsområdet. Förvaltningen anser att det är viktigt att den planerade rekryteringsutbildningen i utbildningsförvaltningens regi fortsätter.

Jämställdhet och mångfald

Förvaltningens enheter fortsätter att sträva efter en jämn könsfördelning och ökad mångfald. Resultatet av JÄMIX analyseras fortlöpande. Förvaltningen fortsätter med kartläggningen av orsaken till eventuella skillnader mellan långtidssjukskrivna män och kvinnor.

Särskilda utvecklingsfrågor

Förskoleutbyggnad

Sedan 2010 finns en ökad efterfrågan av barnomsorg jämfört med tidigare år och förvaltningen har därför ökat utbyggnaden. Under de närmaste åren kommer fler förskolor att behövas. Summan av kommunala och privata utförare ska svara mot föräldrarnas behov av platser. I det nya bostadsområdet Norra Djurgårdsstaden planeras tidigt för nyetablering av förskolor. Se vidare under lokalförsörjningsplan. Ett problem för förskoleutbyggnaden är att de kommunala bostadsbolagen vill ta ut väsentligt högre hyror i attraktiva lägen enligt kommersiella principer (marknadshyror). Detta kan omöjliggöra för förvaltningen att etablera nya förskolor i t ex Norra Djurgårdsstaden, eftersom hyresnivåerna kan hamna på nivåer som inte godkänns av KS:s ekonomiutskott och inte heller är möjliga att rymma i SDN:s budget. Tillgång till barnomsorg måste då lösas på annat sätt, genom exempelvis tillfälliga paviljonger, vilket vore mycket olyckligt.

Utbyggnad av boenden för personer med funktionsnedsättning

Behovet av specialbostäder för personer med funktionsnedsättning, såväl psykisk som fysisk, boende inom stadsdelsområdet kommer att tillgodoses bl a genom den planerade nybyggnationen i Norra Djurgårdsstaden. En ökning av antalet ärenden med insatser enligt både LSS och LASS förväntas i takt med nybebyggelsen i området. Eftersom de

nya fastigheterna är tillgängliga ur handikappsynpunkt förmodas personer med framför allt fysisk funktionsnedsättning att flytta in. Se vidare under lokalförsörjningsplan.

Överföring till kontaktcenter

Förutom de frågor som idag hanteras av centrala Serviceförvaltningens Kontaktcentrum bedömer förvaltningen alltså att sommarkollo skulle kunna överföras. Förutsättningen är dock att Kontaktcenters och Serviceförvaltningens prissättning inte innebär en fördyring.

Utvecklingsbehov och uppföljning inom införda valfrihetssystem

Valfrihetssystemen ger egentligen en tillförlitligare kunskap om vad medborgarna och brukarna tycker om olika verksamheter än enkätundersökningar. Denna kunskap skulle behöva analyseras i större utsträckning. Som en följd av valfrihetssystem och entreprenad drift efter upphandlingar, blir förvaltningens arbete i högre grad inriktat på seriositetskontroller, beställning av tjänster, uppföljning och utvärdering, både med avseende på hela verksamheter och avgränsade insatser för individer. Detta ställer krav på särskild kompetens i förvaltningen. Ett komplement till verksamhetsuppföljningen är individuppföljningarna. Dessa kommer att vara i fokus under perioden. Avtals- och verksamhetsuppföljningen ska också utvecklas med avseende på verksamhet i egen regi.

Viktigt är också att förvaltningen/staden vårdar relationerna till sina underleverantörer/entreprenörer, bygger upp förtroende, personkontakter och erfarenhetsutbyte.

Valfrihetssystem kan innebära att människor väljer att vänta på det alternativ man helst vill ha. Det är viktigt att klargöra att detta inte innebär att staden/kommunen inte kunnat verkställa beviljat bistånd. Idag uppstår missförstånd på den punkten gentemot tillsynsmyndigheter.

Ersättningsmodellen i valfrihetssystemet avseende vård- och omsorgsboenden bygger på en fast ersättning i tre nivåer baserad på den enskildes vårdbehov. Förvaltningens uppfattning är att skillnaderna mellan nivåerna idag är för stora vilket skapar onödig dramatik kring biståndsbedömningen och onödig administration.

2.1 Förskoleverksamhet

Budget, netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Förskola	202,9	209,4	213,1	0	0

Verksamhetsområde

Barn och Ungdomsavdelningen har flest anställda av förvaltningens verksamhetsområden. Huvuduppgiften för förskolan är att ge alla barn tillgång till förskola som ser till varje barns lärande och utveckling. Fokus har de senaste åren lagts på föräldrarnas förväntningar och personalens professionalitet i mötet med föräldrar.

Fritidsverksamhetens ansvar är att ge barn och ungdomar en trygg, rik, varierad och tillgänglig kultur och fritid. Under senare år har förebyggande ungdomsinsatser med fältassistenter, träffpunkter för ungdomar, satsning på föräldravandring och projekt som vänder sig till skolklasser och föräldrar i årskurs 6-9 prioriterats. Fokus läggs nu framför allt på att påverka ungdomars och föräldrars attityd till alkohol.

Volym

Sex förskoleenheter, varav ett antal förskolor fördelade på 34 adresser, platskapacitet 1620 - 1820 i egen regi.

Prognos under perioden

Barn i förskoleåldern ökar. Hjorthagen och Värtahamnens område byggs ut, I Norra Djurgårdsstaden fortsätter planeringen nya förskolor. Fortsatt etablering av enskilt drivna förskolor. Med stor oro konstaterar förvaltningen att de kommunala bostadsbolagen vill frångå principen om självkostnadshyror och istället tillämpa en mer kommersiell hyressättning (marknadshyror), vilket kan omöjliggöra för förvaltningen att etablera nya förskolor i Norra Djurgårdsstaden. Se vidare under lokalförslagningsplan.

All förskoleverksamhet under samma nämnd och en samordnad förskolekö

Planering, tillsyn och utbyggnad skulle underlättas om både de kommunalt drivna och de enskilt drivna förskolorna i området administrerades av SDN, i stället för att som nu vara uppdelat på två nämnder, SDN och UtbN. SDN har totalansvaret för barnomsorgsgarantin och de enskilt drivna förskolorna vänder sig därför till SDN om man måste avveckla en enhet, eftersom man vet att SDN har detta totalansvar. Dessutom ser förvaltningen ett behov av en samordnad förskolekö i staden. Det försvårar för föräldrar att behöva stå i ett stort antal köer och det försvårar för SDN när det gäller att bedöma kösituationen och utbyggnadsbehovet.

Kompetensbehov

Läroplanen ställer krav på att personalen har goda pedagogiska kunskaper. Förvaltningens tror att den föreslagna lärarlegitimationen tillsammans med behörighetskrav kommer att stärka läraryrket och bidra till en höjning av förskollärares status. När ansvaret för vissa arbetsuppgifter innehas av utbildade och legitimerade förskollärare uppnås ett högre förtroende från föräldrar och samhället i övrigt.

Barn i behov av verksamhetsstöd

Under senare år har antalet barn med funktionsnedsättningar ökat i området. Hälften av barnen som får verksamhetsstöd i förskolan har kontakt med Habilitering eller Autismcentrum. För förskolorna i området innebär det ett ökat ansvar och krav på speciell kompetens. Ambitionen att integrera alla barn i ordinarie förskoleverksamhet har inte fungerat utan flera barn har placerats på specialförskolor till höga kostnader. Förvaltningen kan se att en fortsatt ökning påverkar fördelningen av verksamhetsstödet.

Pedagogisk verksamhet - Trender, förändringar och utvecklingsområden

Huvuduppgiften för förskolan är att ge alla barn tillgång till en förskola som ser varje barns förmågor, lust och vilja att lära och utvecklas. Förskolan ska ta tillvara den möjlighet som ges att på ett tidigt stadium främja barns utveckling och lärande samt uppmärksamma barn som möter svårigheter. Uppföljning av det enskilda barnets utveckling och lärande kommer att ges allt större vikt, och mer uppmärksamhet riktas mot de yngre barnens lärande och kunskaper.

Förskoleenheterna kommer behöva fördjupa förståelsen av läroplanen och dess bakomliggande syn på kunskap, utveckling och lärande. Det nya i läroplanen påverkar planeringsförutsättningarna, ansvarsfördelningen och aktiviteternas innehåll. Riktade kompetensinsatser kommer att behövas utifrån de förändrade uppdragen.

I den uppföljning som sker har olika utvecklingsområden identifierats. 2011 års verksamhetsberättelser lyfter fram frågor med särskild betydelse inom verksamhetsområdet:

- Styrdokument/Läroplanen
- Pedagogisk ledning/Systematiskt kvalitetsarbete
- Verksamhetens lärandemiljöer
- Förskolans pedagogiska uppdrag/Pedagogisk verksamhet/Barns utveckling och lärande
- Förskolans demokratiska uppdrag/Värdegrund/Barns inflytande/Jämställdhet
- Förskolans samverkansuppdrag/Föräldrinflytande/Förskoleklass/Socialtjänsten

2.2 Verksamhet för barn och unga

Budget , netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Kultur och Fritid	10,8	11,9	11,1	0	0

Fritidsverksamhet för barn och ungdom omfattar två öppna förskolor, tre parklekar, tre ungdomscaféer/fritidsgårdar, fältverksamhet med fyra fältassistenter med ansvar för brotts- och drogprevention, samt sommarkollo. Vid utbyggnaden av Norra Djurgårdsstadens Etapp 1 Västra planeras ytterligare en parklek.

Fältassistenter

Fältassistenter har en central roll i samarbetet med alla som arbetar med ungdomar som målgrupp exempelvis föräldravandrare, polisen, skolornas elevvårdsteam med flera. Formerna för ungdomars mötesplatser, ungdomscaféer, fritidsgårdar mm ska ses över vilket kommer att innebära att ungdomscaféet Poolhuset under planperioden kan komma att ersättas av den planerade verksamheten i "Humlanhuset".

Tillsyn

Ansvaret för tillsyn av alkohol- och tobaksförsäljning ligger hos Fält- och Preventionsenheten vilket ger att tillsynsarbetet även skett under kvällstid. Förvaltningen har utarbetat en metod att genomföra tillsynsarbetet vilket sker i samverkan med polisen. Detta har visat sig vara mycket effektivt och arbetet kommer att fortsätta och kan utvecklas under planperioden. Stadsdelsnämnden beslutar om de kommande årens tillsynsplaner. Ungdomars bruk av alkohol och droger är en fortsatt prioriterad fråga. Cannabismissbruket ökar över hela staden, så även bland Östermalms ungdomar men här är ökningen något mindre.

Projekt Fussion

För att ytterligare möta den oro som ungdomars missbruk av alkohol, tobak och droger väcker startades 2009 ett projekt för att förändra ungdomars, och även deras föräldrars attityd till detta. Projektet har namnet FUSSION (Fräsch Ung Snygg Smart Intelligent Och Nykter). Det är ett samarbetsprojekt mellan avdelningarna Barn och Ungdom och Socialtjänsten. Projektet har sedan starten 2009 och fram till 2012 finansierats av stadsdelsförvaltningen. Förvaltningen kommer under planperioden att kontakta utbildningsförvaltningen för att mer långsiktigt etablera arbetet i grundskolorna .

2.3 Kultur och föreningsverksamhet

Förvaltningens förskolor har sedan några år en särskild *kulturpeng* att använda till kulturaktiviteter vilket förvaltningen avser att fortsätta med under perioden. Barnen kommer att erbjudas kulturupplevelser genom stadens kulturutbud samt också erbjudas möjligheter till eget skapande. Kulturombudens samarbete med etablerade kulturinstitutioner bör utvecklas. Kulturaktiviteter erbjuds i alla verksamheter, till alla förskolebarn, till brukare i socialtjänst och äldreomsorgsavdelningarnas verksamheter.

2.4 Äldreomsorg

Budget, netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Äldreomsorg	664,3	655,9	690,0	-0,1	-1,5

Verksamhetsutveckling

Inom äldreomsorgen finns ett brett utbud av insatser, boenden, service och hälso- och sjukvård, som gör det möjligt för äldre att leva ett självständigt och innehållsrikt liv. Beviljat stöd ska kännetecknas av valfrihet. Livslängden hos män ökar. Det medför fler samboende par i högre åldrar. En generellt förbättrad bostadsstandard och tillgänglighet vid funktionsnedsättningar innebär längre kvarboende och färre som har behov av institutionsboende. En tydlig tendens är att även personer med utvecklingsstörning, psykiska problem, missbruk och sociala problem lever längre, vilket ställer krav på äldreomsorgen att utöver traditionella insatser som hemtjänst, särskilt boende och dagverksamhet även tillhandahålla den typ av stöd som vanligen individ- och familjeomsorgen ger och som omfattar insatser vid t ex psykisk ohälsa, missbruk och hemlöshet.

Tabellen nedan visar prognostiserad befolkningsutveckling på Östermalm 2011 – 2015 (USK, 2010 Framskrivning av äldreomsorgsbehov i Stockholms stad 2010-2040).

	2011	2012	2013	2014	2015
65-79 år	9 010	9 480	9 860	10 190	10 430
80- år	4 020	3 880	3 770	3 670	3 620

SWECO redovisar flera osäkerhetsfaktorer i sin prognos som kan komma att påverka det framtida behovet av äldreomsorg. Den medicintekniska utvecklingen kan medföra minskad efterfrågan liksom att det framöver kan antas bli en högre grad av samboende även i högre åldrar. På kort sikt finns det, enligt USK/Sweco:s bedömning, sammantaget för innerstaden för många platser i vård- och omsorgsboende. På längre sikt ökar antalet äldre igen men det är för den skull inte säkert att behovet av traditionellt vård- och omsorgsboende ökar. Utifrån Sweco Eurofutures beräkningar hade 19 % av de boende i stadsdelsområdet som var 65 år och äldre någon form av äldreomsorg i januari 2012, motsvarande siffra januari 2011 var också 19 %.

Äldreboendeplanering

Minskningen av gruppen 80 år och äldre som har pågått sedan 2001 i stadsdelsområdet leder till ett minskat behov av insatser, främst vård- och omsorgsboende. I innerstaden finns idag planerade förändringar som inom de närmaste tre åren som förändrar antalet bostäder i vård- och omsorgsboenden. Tabellen nedan visar en prognos för antal personer

på vård- och omsorgsboende med heldygnsomsorg eller med hemtjänst med minst 136,3 tim (USK 2010, Framskrivning av äldreomsorgsbehov i Stockholms stad 2010 - 2040.)

	2011	2012	2013	2014	2015
<i>Totalt</i>	720	710	700	690	680

Boendetiderna på de somatiska vård- och omsorgsboendena blir kortare, många gånger inte mer än ett par månader i livets slutskede. Många personer kommer från geriatrik eller akutsjukvård och har redan vid inflyttning stora omvårdnadsbehov eller behov av vård med avancerad och teknisk utrustning. I samverkan med sjukvården finns behov av utveckling mot mer flexibla boendeformer för korttidsboende och avancerad vård och omsorg i livets slutskede.

De fyra stadsdelsförvaltningarna i region innerstaden har inför budget 2013 med inriktning 2014–2015 på uppdrag av Äldreförvaltningen tagit fram en gemensam äldreboendeplanering som redovisas i särskild bilaga. Ett varierat utbud och nytänkande av bostäder för äldre behövs som tar hänsyn till de äldres individuella behov av omvårdnad, trygghet och social gemenskap. Behovet av servicehusboende bedöms fortsätta att minska till förmån för trygghetsboende och seniorboende.

Tabellen nedan visar fördelningen av Östermalms stadsdelsförvaltning köp av vård- och omsorgsboendeplatser. Uppgifter för 2012 avser februari (Paraplysystemet).

Andel %	I stadsdelsområdet inkl entreprenörer	Övriga staden/ andra kommuner	Privat utförare inom ramavtal	Privat utförare utom ramavtal
2010	61 %	9 %	28 %	2 %
2011	57,8 %	7,5 %	34,4 %	0,3 %
2012	56,1 %	6,7 %	35,8 %	1,6 %

Inom stadsdelsområdet fanns i februari 2012 totalt 535 platser med heldygnsomsorg varav 369 inom SDN:s entreprenad drivna vård- och omsorgsboenden och 48 i SDN:s egen regi. Tabellen nedan visar platsernas fördelning.

	Inriktning	Antal platser	Utförare
Vård- och omsorgsboende			
	Dianagården	Demens Somatik	12 36 = 48
Rio	Demens	32	Entreprenad, Attendo Care AB
	Somatik	48	
	Korttidsplats	10 = 90	
Kampementet	Demens	48	Entreprenad, Attendo Care AB
	Somatik	48 = 96	
Kattrumpstullen	Demens	42	Entreprenad, Stiftelsen Röda Kors hemmet
	Somatik	55 = 97	
Linnégården	Demens	45	Entreprenad, Carema Care
	Somatik	26	
	Psyk. ger.	15 = 86	
Löjtnantsgården	Demens	26	Ramavtal, Immanuelskyrkans Vård AB
	Somatik	28 = 54	

Brahem	Demens	16	Ramavtal, Kavat Vård AB
	Somatik	39	
	Profil	9 = 64	
Totalt		535	

Ett nytt vård- och omsorgsboende planeras i kvarteret Brofästet i norra Djurgårdsstaden med färdigställande år 2019-2020. Samarbete har inletts med stadens äldreboendeföretag Micasa

Utveckla hemtjänsten

Inom hemtjänsten har stadens kundvalsmodell inneburit en ökad konkurrens vilket fört med sig att antalet kunder minskat inom den kommunala utförarenheten. Den kommunala utföraren har under senare tid minskat med cirka 90 kunder årligen. Enheten har idag tre lokaler som på sikt förväntas bli en lokal, förhoppningsvis på Fältöversten, som har det geografiskt och kommunikationsmässigt bästa läget. Ett prioriterat utvecklingsområde är en trygg vård och omsorg till de mest sjuka äldre som bor hemma.

Dagverksamhet

Dagverksamheten omfattas av valfrihetsmodellen. Den kommunala verksamheten planerar för cirka 30 platser för dagverksamhet med inriktning demens och 10 platser för social dagverksamhet. Behoven beräknas i stort sett vara oförändrade eller möjligen öka något under perioden.

Stöd till anhöriga

Genom ett samarbete i innerstaden kommer det att finnas ett varierat och flexibelt utbud av insatser till de som vårdar anhöriga och närstående. Anhörigkonsulent, ett anhörigcafé där anhöriga kan träffa andra i liknande situation, avlastning och växelvård är värdefulla stöd till den som är anhörigvårdare. Det är betydelsefullt att varje stadsdelsområde har en egen korttidsvård, särskilt för personer med demenssjukdom, för att tillgodose anhörigas önskemål om närhet till den närstående. Anhörigstödet ska utvecklas under perioden, med avseende på personer både över och under 65 år.

Förebyggande och uppsökande arbete

Arbetet med att förebygga fallskador samt förebyggande hembesök och informationsmöten för de som fyller 75 år under året kommer att fortsätta. Vaktmästarservice kommer att tillhandahållas de äldre i ordinärt boende som har fyllt 75 år och heminstruktör finns för syn- och hörselskadade. För att stoppa våld och övergrepp mot äldre kommer samverkan med polisen fortsätta att utvecklas.

Öppna träffpunkter och innehållsrik vardag

SDN har öppna träffpunkter med olika inriktningar. Frälsningsarmén Templet driver med stöd från SDN en öppen verksamhet som riktar sig till personer över 60 år med psykiska funktionshinder. I Tessinparken finns ett utomhusgym för äldre med målet att främja motion och social samvaro. Östermalms dagverksamhet på Gärdet kommer att fortsätta att anordna dagsutflykter för stadsdelens pensionärer under sommarmånaderna.

Prioriteringar under kommande år

Prioriteringarna under kommande år kommer att ligga i linje med vad som framkommit i stadens brukarundersökningar.

- En utvecklad verksamhetsuppföljning med fokus på den individuella uppföljningen.
- Maten och måltiden är av central betydelse för äldres hälsa och välbefinnande liksom det sociala innehållet i äldreomsorgen.
- Satsning på samarbetet med landstingets öppen- och slutenvård kring de mest sjuka äldre samt med de frivilliga organisationerna kommer att ske. SDN har tillsammans med landstinget beviljats stimulansbidrag tom 2013 till försöksverksamhet.
- Utökning och vidareutveckling av anhörigstöd, tillsammans i innerstaden, är viktigt för att underlätta för dem som vårdar en närstående i hemmet.
- Stor vikt kommer att läggas på att öka kompetensen hos omsorgspersonalen och den sociala dokumentationens kvalitet.
- Biståndsbedömningen kommer utveckla metoder att öka kvaliteten och rättssäkerheten i handlägningsprocessen.
- Under perioden kommer stor vikt att ligga på systematisk uppföljning av äldreomsorgens samtliga utförarverksamheter.

Övertagande av hemsjukvården

Den överföring av hemsjukvården från landstinget till kommunen som beräknas ske 2015 kan innebära stora förändringar och ökat kvarboende i ordinärt boende. Förändringen kommer sannolikt att ställa nya och större krav på hemtjänstutförarna då integrering av hemtjänst och hemsjukvård sker. Verksamheterna behöver utvecklas och det blir viktigt att i god tid planera och organisera inför denna förändring. Satsningen på de mest sjuka äldre kan ses som en början på denna förberedelse. Staden har tillsatt särskilda arbetsgrupper som arbetar med denna fråga.

2.5 Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Budget netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Pers. med funktionsneds.	109,8	122,6	114,9	0	0

Budgeten för 2012 är 2,3 mnkr högre än slutliga budgeten 2011, men 7,7 mnkr lägre än utfallet 2011. Budgeten är preliminär och justeras under året utifrån ärendeförändringar. Det är stor risk för budgetöverskridande även 2012 mot bakgrund av fjolårets överskridande på nästan tio miljoner samt kommande pris- och lönehöjningar. De är därför nödvändigt att rejält minska kostnaderna för att hamna på den ambitionsnivå som SLK och KF förutsatt med sin budgettilldelning.

SDN:erna har sammantaget i flera år haft stora överskridanden när det gäller omsorg om funktionshindrade. 2011 överskred SDN:erna detta verksamhetsområde med sammanlagt ca 160 mnkr dvs ca 11 mnkr per SDN, pengar som måste tas från annan verksamhet. Därför föreslås att KS gör en översyn av både riktlinjer som antagligen behöver vara mer strikta och av budgettilldelningen som antagligen behöver öka. Då finns kanske en möjlighet att få ekonomisk balans även på detta område.

Lagen om valfrihet, LOV, gäller inom området funktionsnedsättning. Ännu har inga privata utförare ansökt om inträde enligt LOV när det gäller boenden, vilket beror på att det är mer lönsamt att stå utanför och i stället sälja platser till mycket kostnader. Detta fungerar så länge SDN:erna fortsätter att köpa dessa mycket dyra platser.

Försäkringskassans ändrade regler vid nyprövning av LASS-ärenden medför ibland att den enskilde inte längre bedöms ha rätt till LASS, utan istället måste få insatser enligt LSS som finansieras av kommunen. LASS-ärendena medför också kostnader för kommunen i form av sjuklönekostnader för personliga assistenter, eftersom kostnader för vikarie inte ersätts av försäkringskassan.

Insatsen för korttidstillsyn till barn och ungdomar med funktionsnedsättningar är oklar och ett förtydligande behövs angående vilka krav som ska gälla för skolorna när det gäller utförandet samt hur kostnaden ska regleras.

Prioriteringar under kommande år

Utredningar och biståndsbeslut måste i högre grad än idag överensstämja med av SLK och KF beslutade ersättningsnivåer. Ambitionsnivån måste anpassas till de ekonomiska förutsättningar som SLK och KF fastställt för SDN. Behovsbedömningen behöver vara mer strikt.

Fler bostäder behövs för vuxna med funktionsnedsättning, inkl socialpsykiatri, i staden. Mest markant är behovet av bostäder för vissa grupper med speciella behov, t.ex. personer med förvärvad hjärnskada, yngre dementa och Aspergers syndrom samt för personer med psykiatrisk tilläggsproblematik utöver annan funktionsnedsättning. Traditionella gruppboheter efterfrågas dock allt mindre eftersom yngre funktionshindrade ofta tycker att de är alltför institutionsliknande och inte ger tillräcklig personlig frihet. Friliggande servicelägenheter med personaltillsyn verkar bättre tillgodose behoven. Behovet av bostad för personer med funktionsnedsättning kan ibland vara tillfälligt. Förvaltningen önskar se att fler enkla och billiga lägenheter tas fram av t ex Stiftelsen Hotellhem i Stockholm som kan nyttjas under en kortare tid då de mer långsiktiga behoven utreds.

2.6 Individ och familjeomsorg inkl. socialpsykiatri

Budget netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Individ och familj	67,6	71,4	64,4	0	-0,1

Individ och familjeomsorgen vänder sig barn- och ungdom 0-20 år samt till deras familjer och till personer över 20 år med missbruksproblematik, men även till vuxna personer utan minderåriga barn som är utsatta för hot eller våld i nära relationer samt till vuxna i behov av socialpsykiatriskt stöd.

Intern- och extern samverkan har stor betydelse för budgethållningen. De interna samverkansrutinerna följs upp kontinuerligt för smidig handläggning och bedömning av vem som bär kostnadsansvaret. Samverkansöverenskommelser tillsammans med externa aktörer finns och följs upp, t ex med landstingets psykiatri, beroendevård, utbildningsförvaltningen, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i syfte att tidigt upptäcka och samverka samt åtgärda behov av insatser som i vissa fall skulle kunna leda till kostsamma insatser. Myndighetsutövningen ska bedrivas professionellt med kompetens och noggrannhet.

Barn- och ungdomsvård/ Familj

SLK:s och KF:s budgettilldelning för barn- och ungdomsvård räcker f n inte utan medel har omfördelats inom SDN:s budget till förmån för familjeenheten. SLK:s och KF:s nycklar för fördelning av medel har ändrats sedan ett antal år tillbaka och grundas numera huvudsakligen på kriminalitet och skolprestationer, vilket kan antas missgynna

innerstaden. De faktorer som leder till kostsam vård i vårt område är främst psykisk sjukdom och missbruk. SDF vill återigen uppmärksamma behovet av att insatser för flickor med självdestruktivt beteende inte har samma tyngd som pojkars utagerande och kriminalitet i SLK:s och KF:s budgetfördelningsnycklar.

Landstingets psykiatri har enligt vår uppfattning inte avsatt tillräckliga resurser för vård och behandling av svårt sjuka barn som är i behov av dygnet runt vård. Den nya BUS-överenskommelsen har inte löst problemet. Behovet av institutionsvård har de senaste två åren varit lågt, men eftersom kostnaderna per insats samtidigt ökat utgör placeringarna fortfarande en lika stor del av budget.

Socialsekreterarnas förmåga att hjälpa familjer att fungera bättre har stärkts genom att alla har en systemteoretisk utbildning. Ungdomsmottagningens övergripande mål är att förebygga psykisk och fysisk ohälsa hos ungdomar och unga vuxna samt att förebygga oönskade graviditeter och könssjukdomar. Inriktningen på Ungdomsmottagningen kan utvecklas mer ur folkhälsoperspektiv genom kontakt med grupper av ungdomar, och därmed bli en kanal till att förebygga missbruk samt verka för att minska psykisk ohälsa. Diskussion pågår med Utbildningsförvaltningen om utökad samverkan mellan vår och deras ungdomsmottagning, eftersom mottagningarna ligger nära varandra på varsin sida av Odenplan.

Beroendeproblematik

Det finns behov av dagverksamheter för hemlösa. Många verksamheter som vänder sig till hemlösa är belägna på Södermalm. Staden har sedan 2005 finansierat Bryggan Östermalm som är en dagverksamhet för hemlösa på Roslagstullsbacken 10 som drivs av den ideella föreningen Convictus. Föreningen har tre heltidsanställda. Dessutom bidrar Vuxenheten med en anställd. Ett annat viktigt inslag är volontärer från Convictus, föreningen Gula Änglarna samt Svenska kyrkan. Bryggan har under åren finansierats via central medelsreserv samt SDN. Det är av stor vikt att denna verksamhet får fortsätta. Om inte, kommer trycket på de andra dagverksamheterna att öka. Gruppen äldre missbrukare med komplexa vårdbehov i form av fysiska och psykiska komplikationer förefaller ha ökat de senaste åren till följd av ökad medellivslängd även för denna grupp. Trots omfattande boendestöd är risken överhängande att vissa personer måste placeras på institution. Kostnaden för placering av hemlösa på institutioner utgör övervägande del av Vuxenhetens budget. Det är av stor vikt att staden centralt tillser att fler försöks-/träninglägenheter finns att tillgå.

Socialpsykiatri

Valfrihetssystemet inom socialpsykiatrins utförarverksamheter är i gång och har administrativt sett hittills fungerat relativt väl.

Den reella valfriheten är fortfarande under uppbyggnad och kan inte i alla delar tillgodoses utifrån den enskildes eget val då vissa ärenden är så pass vårdkrävande att de rimligtvis bör ligga inom landstingets ansvar. För personer med komplex problematik fungerar inte valfriheten. Ibland kan endast ett enda boendalternativ vara aktuellt.

Ökningen av personer med diagnoser avseende neuropsykiatrisk funktionsnedsättning fortsätter, t ex ADHD. Även om det främst är en ökning av diagnostiseringen, snarare än en ökning av de psykiska problemen i befolkningen, så leder det till att fler vill ha insatser från kommunen, samtidigt som SLK:s och KF:s nyckeltal inte har justerats utifrån detta. I likhet med många andra, speciellt unga människor, är denna målgrupp i behov av bostad och andra stödinsatser, såsom boendestöd och/eller sysselsättning, men har oftast inte behov som berättigar till särskilt boende eller stödboende. Förvaltningen vill understryka

vikten av att denna målgrupps behov av boenden ses över, då risk finns att de annars hamnar i hemlöshet.

Verksamheten personligt ombud fortsätter under förutsättning att medel från länsstyrelsen tillförs såsom tidigare.

Landstingets psykiatri har idag mindre resurser att arbeta aktivt med psykiatrisk öppenvårdsbehandling. Den kommunala socialtjänsten får ta alltmer ansvar som tidigare sköttes av landstingets öppenvårdspsykiatri. Samma förhållande gäller den somatiska vården. Det är viktigt att samordna landstingets budgetbesparingar med budgettilldelningen inom kommunen.

Socialpsykiatrins utförarverksamheter kommer att upphandlas, med trolig start tidigast 2013.

Personer med funktionsnedsättning har stora svårigheter att komma ut på den reguljära arbetsmarknaden. Det finns behov av gemensamma insatser från arbetsförmedling, försäkringskassa och det privata näringslivet för att öka antalet arbetstillfällen. Det är positivt att Socialförvaltningen satsar på ett informationscenter med upplysning om olika arbets-/studievägar, sysselsättning och praktik genom Alfa-projektet.

Prioriteringar under kommande år

Nämndens/förvaltningens ambitions- och kostnadsnivå för socialpsykiatri, liksom för verksamhetsområdet funktionsnedsättning, överskrider för närvarande kraftigt vad KF och SLK avsett med sin budgettilldelning. SDF måste därför vidta åtgärder för att anpassa kostnadsnivån till vad KF och SLK har avsett.

Utredningar och biståndsbeslut inom individ- och familjeomsorgen måste ligga på en ambitions- och kostnadsnivå som närmar sig vad KF och SLK avsett med fördelningsnycklar och budgettilldelning.

För personer med diagnoser avseende neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, både barn och vuxna, måste samarbetet med landstingets psykiatri prioriteras för att hitta modeller för hur stödet till dessa personer ska utformas, samt klargöra respektive huvudmans ansvar. Mellan förvaltningen och Norra Stockholms psykiatri har diskuterats ett förslag om utökat samarbete inom ett specifikt stödboende, med bl a personella resurser från landstinget.

Förvaltningen ansvarar för ett antal personer med psykisk funktionsnedsättning som bott mycket länge på hem för vård och boende (HVB) ute i landet. Förvaltningen undersöker möjligheterna för dessa personer att komma åter till hemkommunen, eller att framställan görs till vistelsekommen om att de övertar ansvaret.

Barn och unga kommer även i fortsättningen att ha största prioritet i syfte att förhindra självdestruktivitet och motverka rekrytering till drogbruk och kriminalitet samt motverka spridning av könssjukdomar.

Tidiga insatser görs genom KOMET-program och grupper för barn i skilsmässokonflikter, samarbetet med BVC, förskolor och skolor ses som grundläggande i det förebyggande arbetet. Riktade insatser sker genom projektet FUSSION, med målsättning att påverka föräldrars förhållningssätt och påverkan till ungdomars attityd till alkohol och droger. Området, kvinnofrid/Våld i nära relationer prioriteras genom att det av länsstyrelsen finansierade projektet, med avslut under 2012, implementeras i Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms SDF:ar. Medel kommer att sökas via länsstyrelsen för utveckling av arbetet med män som utöver våld i nära relationer.

I arbetet med att minska hemlöshet menar förvaltningen att dagverksamheten Bryggan måste få fortgå med central finansiering.

Eftersom alla resurser måste gå till biståndsbeslutade insatser måste alla icke obligatoriska verksamheter såsom uppsökare, personliga ombud och boendestödjare måste omprövas. Detsamma gäller öppenvård och återfallsprevention.

2.7 Stadsmiljöverksamhet

Budget per verksamhet, netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Stadsmiljö	14,1	15,7	15,4	0	0

Verksamhetsområde

Parkmiljöavdelningen norra innerstaden är en gemensam stadsmiljöorganisation för stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm. Parkmiljöavdelningen ansvarar för park- och samhällsplaneringsfrågor för de tre nämnderna. Organisatoriskt tillhör parkmiljöavdelningen Norrmalms stadsdelsförvaltning.

Stadsdelsnämnden har ansvar för skötsel av och investeringar i parker, parkvägar och naturområden. Förvaltning och utveckling av dessa sker i enlighet med nämndens parkplan.

Målgrupp/ Volym

Verksamhetsområdets målgrupp är alla invånare, företagare och besökare på Östermalm. Driftbudgeten för 2012 uppgår till 11,8 mnkr för Östermalms stadsdelsnämnd. Till detta kommer en investeringsbudget på 5,0 mnkr.

Trender, förändringar och utvecklingsområden

Stockholms grönska är ett viktigt varumärke som förtydligas i målet om en grön växande stad. Stockholm har en grön miljö i världsklass och enligt Vision 2030 ska parkerna och utvecklas till en gemensam resurs för allt fler parkbesökare. När Stockholm växer ökar användandet av de befintliga parkerna. Det är viktigt att sträva efter att försöka öka parkarealen i stadsdelsområdet trots att möjligheterna till detta är små. Enligt Stockholms nya översiktsplan ska kvaliteten på parkerna höjas så att de tål ett högre besöksstryck. Det är en stor utmaning att utveckla långsiktigt hållbara och slittåliga parker i en allt tätare stad. För att kunna uppnå detta krävs forskning, parkteknisk utveckling och de resurser till parkskötsel och underhåll som krävs för att dessa mål ska uppnås.

Förvaltningen har ett stort ansvar för utvecklingen av Norra Djurgårdsstaden med syfte att skapa en attraktiv stadsdel med grönskande utomhusmiljöer, hållbara livsstilar och verksamheter som leder till hög livskvalitet. Förvaltningen arbetar tillsammans med exploateringskontoret och stadsbyggnadskontoret med att ta fram en långsiktig förskoleplanering för Norra Djurgårdsstaden, som innehåller både permanenta och tillfälliga förskolor.

Innerstadens parker är ursprungligen inte anlagda som aktivitetsparker. Ökat besöksstryck och behov av höjd kvalitet innebär ökade kostnader för såväl drift som underhåll och investeringar. Stadsdelsnämnden har tidigare framfört och anser fortfarande att resursfördelningssystemet behöver uppdateras avseende drift och underhållsbehov. Ytor som klassats lågt måste också omklassas med tanke på att de fått ett högre besöksstryck.

Arbetsplatser och utbildningsplatser ökar i innerstaden och så gör också turisterna och evenemangen. Detta innebär ökad användning av parkerna. Många nyetablerade förskolor och skolor saknar egen gård för utelek och är hänvisade till parkerna som därigenom får ett ökat slitage. Parkerna används också alltmer till picknick, lunchställe, firmafester, uteserveringar etc., vilket märks på behovet av ökad städfrekvens. Stadsdelsförvaltningen anser därför att parametern dagbefolkning ska höjas till 75 % för parken för att motsvara dagens nyttjande.

Strandbad och plaskdammar finns inte särskilt med i fördelningssystemet. De stadsdelar som har flera bad har en tillgång, men får också höga kostnader för drift, underhåll och myndighetsåtgärder.

Prioriteringar under kommande år

Stadsdelsnämnden prioriterar åtgärder i stadsdelsområdets parker utifrån parkplanen, genomförda trygghetsvandringar, medborgarförslag, synpunkter genom klagomålshantering och medborgarenkäter samt genom samarbete med berörda fackförvaltningar.

Parkplanen visar tydligt behovet av ett fortsatt förbättrat underhåll av gräsytor och vegetation. Träd och buskar är i stort behov av förnygringsbeskärning för att inte mista sin funktion som ett vackert inslag i parken, på flera platser behövs nyplantering. Underhållet är också en fråga om trygghet för parkens besökare.

Stockholm är en stad med mycket varierad topografi vilket innebär att det finns många trappor och murar som förbinder och avgränsar parken. Dessa anläggningar från 1940- och 50-talen, som byggdes i granit och har gett staden en speciell karaktär, är nu i stort behov av reparation. Åtgärder som ska förbättra tillgängligheten ska prioriteras.

Under 2012 kommer förvaltningen att kartlägga det totala underhålls- och reinvesteringsbehovet i stadsdelsområdets parker och lägga upp en långsiktig strategisk åtgärdsplan som siktar mot 2030. En satsning på reinvesteringar är ekonomiskt effektivt, förlänger livslängden på parkanläggningarna och är en förutsättning för att uppnå målet om en grön växande stad med långsiktigt hållbara parker.

Under 2012 tas Stockholms nya parkprogram fram och därefter ska de lokala parkplanerna uppdateras. Arbetet planeras utföras under 2012-2013.

2.8 Ekonomiskt bistånd

Budget netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Ek bistånd	22,0	24,1	22,1	0	0

I arbetet med ekonomiskt bistånd är socialtjänstens huvuduppgift egentligen att bli av med klienterna dvs att se till att de kan klara sig utan bidrag från kommunen. Vid prövningen av rätten till ekonomiskt bistånd tillämpar förvaltningen en strikt följsamhet till lagen och stadens riktlinjer. Stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Norrmalm och Östermalm har en gemensam handläggning av ekonomiskt bistånd. Handläggningen sker inom Försörjningsstödsenheten på Östermalm. Denna text avser enbart Östermalms stadsdelsnämnd.

Budgeten överskreds 2011 med ett par miljoner, delvis beroende på minskad budgettilldelning utifrån KF:s och SLK:s befolkningsrelaterade budgetfördelningsnycklar samtidigt som antalet bidragshushåll inte minskade som förväntat. Antalet bidragshushåll

har ökat i alla tre stadsdelområden, men mest på Östermalm. Från 2009 har antalet aktuella bidragshushåll ökat med 60 hushåll.

Alltför många bli kvar i bidragsberoende under lång tid på grund av ohälsa och långvarig arbetslöshet. Under de kommande åren prioriteras, liksom tidigare, ungdomar mellan 18 - 25 år och vräkningshotade barnfamiljer.

Utredningar och biståndsbeslut måste i högre grad än idag anpassas till den ambitionsnivå som KF och SLK förutsatt i sin budgettilldelning som bygger på olika befolkningsvariabler. Fördelningsnycklarna tar hänsyn till befolkningsstruktur, som bl a handlar om antalet bostadsrätter, hur många i befolkningen som arbetar eller studerar samt medelinkomst. Enligt Sweco antas att biståndstagandet i befolkningsgruppen ska minska, vilket inverkar på tilldelningen av medel.

Förvärvsintensiteten i yrkesverksamma åldrar 20-64 år för boende inom stadsdelområdet är högre än stadens genomsnitt och andelen arbetslösa, även bland ungdomar, är betydligt färre än genomsnittet i staden liksom den andel av befolkningen som ansöker om försörjningsstöd har förvaltningen konstaterat en ökning av antalet ärenden. Ökningen beror i huvudsak på att allt fler personer med psykosocial problematik ansöker om försörjningsstöd från kommunen, vilka inte kvalificerar sig för någon av jobbtorgets insatser. Detta inverkar i hög grad på bidragstidens längd som i sin tur inverkar på kostnadsutvecklingen. En ökning sker även av personer som inte längre har ersättning från försäkringskassan, personer med hyresskulder samt personer/familjer med vräkningshot.

För att stävja kostnadsutvecklingen, har ett åtgärdsprogram tagits fram. Det gäller både de interna och de externa rutinerna såsom bl.a. samarbetet med jobbtorget, arbetsförmedlingen och försäkringskassan för att så snabbt som möjligt hjälpa den enskilde till en egen/annan försörjning. För att förhindra hemlöshet har förvaltningen utvecklat en modell för att hitta bra och billiga boenden för i första hand barnfamiljer. Bland dem som utnyttjar Tak över huvudet-garantin (TÖG) finns många med egna inkomster i form av förtidspension eller liknande, men nuvarande system gör att de ofta slipper betala och att resp. SDN i stället gör det. Möjligheten att återfå beviljat bistånd är liten, varför ett för staden bättre fungerande system för hantering av TÖG bör tas fram.

Arbetslöshet och även försäkringskassans hållning avseende olika bidrag/ersättningar påverkar också antalet bidragsärenden och bidragstidens längd. Kostnader för sanering/storstädningar av lägenheter, hyresskulder och el-skulder ökar något, liksom boendekostnader för vandrarhem, hotell.

Enligt nuvarande prognoser befaras en ökad arbetslöshet. Majoriteten av de som blir arbetslösa idag inte a-kassa eller har ingen eller låg sjukpenning, varför kostnaderna för försörjningsstöd ökar.

2.9 Arbetsmarknadsåtgärder

Budget per verksamhet, netto	2010	2011	2012	2013	2014
mnkr	bokslut*	bokslut*	Vp	förändring föregående år	förändring föregående år
Arbetsmarknad	1,0	2,2	1,7	0	0

(Bokslut 2011 inkluderar konsumentvägledning med en kostnad om 0,3 mnkr)

Arbetet med arbetsmarknadsåtgärder vänder sig till vuxna personer i behov av ekonomiskt bistånd pga arbetslöshet.

Förvaltningen fortsätter att arbeta aktivt med att stödja den enskilde till att undanröja eventuella arbetshinder och hitta egen försörjning. Alla som söker ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet ska vara inskrivna och i aktivitet hos Jobbtorg Stockholm. Förvaltningen samverkar med jobbtorget, arbetsförmedlingen, sjukskrivande läkare m.fl. om dem som har medicinska hinder för egen försörjning.

Personer som står långt från arbetsmarknaden, ofta med socialmedicinska arbetshinder, blir kvar som bidragstagare över lång tid. I dagsläget är Socialtjänstens egna insatser inte tillräckliga för att i önskad utsträckning kunna minska antalet.

Arbetslivsinriktad rehabilitering bedrivs av ett arbetsmarknads- och rehabiliteringsteam som utgör en delverksamhet inom förvaltningen. I verksamheten utförs riktat arbete till den målgrupp av försörjningsstödstagare som p.g.a. arbetslöshet, sjukskrivning eller odefinierad problematik står långt från arbetsmarknaden. Insatsen syftar till att genom samverkan och arbetslivsinriktad rehabilitering föra deltagarna närmare arbetsmarknaden och egen/annan försörjning och vänder sig till klienter som inte platsar i andra insatser såsom arbetsförmedlingen, Jobbtorg, Jobbtorgresurs m.m. Teamet har utökats från två till fyra arbetskonsulenter i syfte att öka antalet bidragstagare som går till egen/annan försörjning. Arbetsmarknads- och rehabiliteringsteamet har under 2011 nått goda resultat med målgruppen. 44 % av deltagarna har gått vidare till egen eller annan försörjning. Bedömningen är att insatsen i hög grad kommer att behövas även i fortsättningen. Idag tillhör ca 15 -20 % av den totala ärendestocken målgruppen. Förvaltningen menar, att om verksamheten ska kunna fortgå och utvecklas krävs att medel tillförs och riktas till just denna målgrupp.

3. Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Budget Mnkr	2012	2013	2014	2015
Kostnader	-1 201,7	-1 210,6	-1 200,0	-1 200,0
Drift o underhåll	-1 198,5	-1 196,4	-1 196,8	-1 196,8
Avskrivningar	-2,0	-2,0	-2,0	-2,0
Räntor	-1,2	-1,2	-1,2	-1,2
Intäkter	38,8	38,8	38,8	38,8
Nettokostnader	-1 162,9	-1 162,8	-1 161,2	-1 161,2
Investeringsutrymme				
Utgifter	-7,5	-7,5	-7,5	-7,5

Den beslutade planeringsramen för 2012 uppgår till 1 201,7 mnkr för kostnader och 38,8 mnkr för intäkter, netto 1 162,9 mnkr. För 2013 uppgår ramen till 1 201,6 mnkr för kostnader och 38,8 mnkr för intäkter, en minskning med 0,1 mnkr. I verkligheten blir kostnadsramen större vilket balanseras mot större intäkter. Minskningen om 0,1 mnkr finns inom äldreomsorgen.

För 2014 minskar kostnadsbudgeten med ytterligare 1,6 mnkr till 1 200,0 mnkr medan intäktsramen ligger kvar på 38,8 mnkr. Största delen av minskningen 1,5 mnkr finns inom äldreomsorgen medan Individ och familjeomsorgen minskar med 0,1 mnkr. Budgeten kommer att justeras inom förskola och funktionshinder utifrån prestationsförändringar.

SDN:s nettoutfall år 2011 var 1 139,0 mnkr netto. Efter resultatdispositioner var nettoavvikelsen + 5,0 mnkr. Extrasatsningar i form av underhåll inom stadsmiljö har kunnat göras liksom en ledarskapsutbildning (traineeprogram) för unga chefer.

Utifrån tilldelad budgetram för 2012 och utfallet 2011 behöver särskilda budgethållande åtgärder sättas in för att klara nämndens totalbudget. Det var främst inom Socialtjänsten (personer med funktionsnedsättning, socialpsykiatri och ekonomiskt bistånd) som kostnaderna under 2011 överskred budget. Utfallet 2011 för Socialtjänsten sammantaget var 14,5 mnkr högre än budget. Våra kostnader när det gäller funktionshindrade, socialpsykiatri och ekonomiskt bistånd ligger väsentligt högre än vad KF och SLK förutsatt i sin budgetfördelning. Möjligen fångar KF:s och SLK:s fördelningsnycklar inte upp något väsentligt i vår befolkning, t ex ökningen av antalet invånare. För t ex socialpsykiatri har tilldelade resurser sedan 2009 minskat med 7,8 % eller 1,9 mnkr (2009 24,3 mnkr; 2011 22,4 mnkr). Samtidigt har befolkningen under samma period ökat med 2 243 invånare eller 3,5 %. I samband med verksamhetsplan 2012 beslutades om budgethållningsåtgärder inom socialtjänsten. När sedan bokslutet för 2011 visade sig bli hela 14,5 mnkr i underskott kommer under våren 2012 en ny organisation där stöd och serviceenheten (funktionsnedsättning för vuxna och socialpsykiatri) med delning på två enheter.

Samtidigt har de biståndsbedömda insatserna och kostnaderna ökat markant. Under 2011 ökade såväl insatserna inom särskilt boende, SOL, som hemtjänstinsatserna för området funktionsnedsättning. Kostnaderna för de turbundna resorna för daglig sysselsättning ökade också kraftigt. Inom socialpsykiatrin beviljades fler placeringar på HVB-hem samt bostad med särskild service. Såväl antal bidragshushåll som medelbidraget ökade inom försörjningsstödet. SDN och SDF behöver ständigt ompröva insatser och kostnader för att hamna i närheten av den ambitions- och kostnadsnivå som KF och SLK förutsatt i sin budgettilldelning. Eftersom alla Socialtjänstens resurser och mer därtill måste gå till biståndsbesluten måste all icke obligatorisk verksamhet ifrågasättas.

Minskningen av antalet äldre över 80 år prognostiseras fortsätta vilket är en förutsättning för att budgeten ska klaras med årliga pris- och lönehöjningar. Andelen ärenden som utförs av privata anordnare av hemtjänst ökar varför det är nödvändigt att ständigt se över bemanning inom den motsvarande kommunala verksamheten.

Ökningen av antalet barn i förskoleålder måste motsvaras av en planering för att kunna bereda barn plats i förskoleverksamheten. Summan av kommunala och privata utförare måste svara mot föräldrarnas behov av platser. I det nya bostadsområdet Norra Djurgårdsstaden planeras tidigt för nyetablering av förskolor. Vid nyetablering av förskolor i ett område av den storlek som Norra Djurgårdsstaden utgör bör SDN kompenseras för kapitalkostnaderna (avskrivning och räntor) vid investeringar i inventarier. Dessa investeringar kan enligt nuvarande regler inte finansieras av stimulansbidrag då stimulansbidraget inte får användas till investeringar. Därför faller kapitalkostnaderna inom driftsbudgeten och belastar stadsdelen. Stadsdelen har redan högre kostnader än genomsnittet för hyreskostnaderna då endast 50 % av merkostnaden över 2 100 kr per kvm kompenseras och hyreskostnaderna inom stadsdelen är höga. Det är också viktigt att medel för ungdomssatsningar i dessa nyetablerade områden tillförs så att ex. parklekar, fritidsgårdar, fältassistenter kan möta de nyetablerade invånarnas behov av aktiviteter och trygghet för områdets barn och ungdomar.

3.2 Investeringar

Investeringar Parkmiljö

I flerårsbudgeten ska stadsdelsnämnden besluta om investeringar som nämnden anser är prioriterade för perioden. Nedan redovisas parkinvesteringar i prioritetsordning, dessa följer nämndens parkplan. Investeringsönskemålen redovisas också i bilaga 3.

Eriksbergsparken: Parken är en i grunden vacker park med damm, murar och trappanläggning. Parken är sliten och en upprustning måste ske. Under 2012 tas ett program fram med påföljande upprustning år 2013-14.

Gustav Adolfsparken: Parken behöver anpassas till ett ökat besöksstryck med nya slitagetåliga gräsytor. Parkens trädbestånd ses över och vårdas. Under 2013 tas ett program fram och upprustningen genomförs 2014.

Driftskostnadskonsekvenser av parkinvesteringar

Investeringar i befintliga parker ska leda till att parkens funktion anpassas till dagens förutsättningar, en mer rationell skötsel och att driftkostnaden hålls nere, t.ex. genom att ett nytt mer hållbart och miljövänligt material används samt att svårskötta delar förändras.

Kapitalkostnader Stadsmiljö

För treårsperioden beräknar förvaltningen kapitalkostnaderna, räntor och avskrivningar, till totalt 3,6 mnkr för 2013, 3,6 mnkr för 2014 och 4,0 mnkr för 2015. Nämnden räknar med att budgeten för kapitalkostnader kommer att justeras inför 2013.

Investeringar och kapitalkostnader för Inventarier

Med byggnation av den nya stadsdelen på Östermalm, Norra Djurgårdsstaden kommer såväl förskolor, parklekar som specialbostäder för personer med funktionsnedsättning att tillföras i området. De första förskoleavdelningar som planeras beräknas stå klara 2012/2013 med sju avdelningar. Förvaltningen räknar överslagsmässigt med en investeringskostnad för start per avdelning om ca 150 tkr. Utöver detta kommer under planperioden ytterligare förskoleavdelningar i stadsdelen (se lokalförsörjningsplanen) att förberedas för. Förvaltningen ser inga större investeringar därutöver. Förvaltningen räknar med att kostnaden för kapitalkostnader (räntor och avskrivningar) i samband med investeringarna blir 0,8 mnkr för 2012, 1,2 mnkr för 2013 och 1,1 mnkr för 2014. Kapitalkostnaderna för investeringar i maskiner och inventarier påverkar driftsbudgeten och belastar det verksamhetsområde där investeringen äger rum.

4. Övriga redovisningar

Utvecklingsmodellen

Kommunfullmäktige har fattat beslut om en för staden gemensam utvecklingsmodell för IT-baserad verksamhetsutveckling. Förvaltningar och bolag har möjlighet att lämna förslag på utvecklingsprojekt. Förvaltningens anser i likhet med tidigare år att staden i första hand bör se över de verksamhetssystem och applikationer som redan finns så att de samordnas och är driftsäkra. Antalet lokala applikationer på stadsdelsförvaltningarna bör minimeras.

Den allt större skaran entreprenörers koppling till stadens verksamhetssystem för dokumentation och återrapportering på individnivå bör ses över.

Företagen utför tjänster också till andra kommuner och kan då ha att arbeta i flera olika system med sin utförrapportering. Accessen fungerar heller inte optimalt. Vid mobila arbeten finns täckningsproblem med dagens lösning. Medel skulle kunna avsättas genom utvecklingsmodellen.

Förvaltningen diskuterar f n att tillsammans med Swedish ITC delta i projektansökan till Vinnova, för integration av IT och kommunikation i omsorg och i kommunaliserad hemsjukvård, inom ramen för teknikutveckling i Norra Djurgårdsstaden. Projektansökan kommer att föreläggas stadsdelsnämnden.

5. Lokalförsörjningsplan

5.1 Inledning

Befolkningsprognosen visar en ökning av barn i förskoleåldern under perioden. Huvudtrenden förklaras av den utbyggnad som ska växa fram och de bostäder som planeras inom Hjorthagen och Värtahamnens område.

Behovet av specialbostäder för personer med funktionsnedsättning boende inom stadsdelsområdet kommer troligen att tillgodoses genom den planerade nybyggnationen i stadsdelen Norra Djurgårdsstaden. Förvaltningen är dock angelägen om att ytterligare bostäder kan byggas så att stadens hela behov i större utsträckning täcks.

Den äldre gruppen, 80 år och äldre, minskar fram till 2019 medan den yngre gruppen 65-79 år ökar. Då den äldre åldersgruppen bedöms ha de största behoven av äldreomsorg kommer minskningen i denna grupp sannolikt leda till ett minskat behov av insatser inom främst vård- och omsorgsboende. Kundval/valfrihetssystem finns inom hemtjänsten, vård- och omsorgsboende samt inom dagverksamheter. Detta påverkar volymen verksamhet i egen regi.

5.2 Beskriv behov/efterfrågan samt bedömning av andra faktorer som förändrar behovet av lokaler

Befolkningsprognosen visar en ökning av barn i förskoleåldern under perioden. Huvudtrenden förklaras av den utbyggnad som ska växa fram och de bostäder som planeras inom Hjorthagen och Värtahamnens område, men även en period av förhöjt födelsetal i stadsdelen, föräldrarnas möjlighet att ansöka om plats när som helst under året samt att välja förskola har lett till dels ett ökat antal sökande men även en större efterfrågan på i förhållande till hemmet närbelägna placeringar.

Etableringen av fristående förskolor fortsätter. Det är dock ovisst hur många privata förskolor som startar och många som väljer privat förskolealternativ.

En ökande andel av brukarna väljer hemtjänst i privat regi samtidigt som antalet brukare med hemtjänst minskar. Den minskade efterfrågan av kommunal hemtjänst innebär att personalvolymen måste anpassas. Motsvarande anpassning måste göras vad gäller hemtjänstens lokaler. Att hitta ändamålsenliga lokaler med ett för verksamheten strategiskt bra läge är en prioriterad uppgift. Gruppen 80 år och äldre kommer att minska under perioden vilket sannolikt resulterar i ett minskat behov av vård- och omsorgsboende. Valfrihetssystemet inom vård- och omsorgsboende påverkar var förvaltningen köper sina platser. Det är viktigt att följa effekterna av valfrihetssystemet då det är den enskildes val som avgör var eventuellt överutbud av platser finns. Privata vård- och omsorgsboende inom stadsdelen kan förändra behovet av lokaler.

5.3 Kapacitet

Förskolan är organiserad i sex förskoleenheter som i sin tur består av ett antal förskolor fördelade på 35 adresser. Antalet barn i åldern 1-5 år som är inskrivna i Östermalms kommunala förskolor är 55 % (1790) fördelade på 120 avdelningar och 45 % (1510) i enskilt drivna förskolor. Lokalernas kapacitet har setts över och där det har varit möjligt, har grupperna utökats under terminerna samtidigt som antalet pedagoger ökats och arbetssättet anpassats. Platskapacitet i egen regi är 1620 – 1820 platser.

Inom Östermalm finns tre stödboenden med 26 lägenheter och ett gruppboende med 7 lägenheter sammanlagt 33 lägenheter samtliga med psykisk funktionsnedsättning. Inom Gärdets gruppboende finns fyra enheter för personer med funktionsnedsättning, sammanlagt 21 lägenheter som drivs av entreprenör och en enhet med 6 lägenheter som drivs i egen regi. Totalt 60 lägenheter.

Inom Östermalm finns från och med 1 oktober 2012, 5 vård- och omsorgsboende med heldygnsoomsorg med för närvarande totalt 417 platser, tre lokaler för öppen hemtjänst och en dagverksamhet. Befolkningsutvecklingen i innerstadens stadsdelsområden är likartad under perioden 2012-2015. Gruppen 80 år och äldre kommer att minska under perioden vilket sannolikt resulterar i ett minskat behov av vård- och omsorgsboende. I den gemensamma planeringen för vård- och omsorgsboenden i Stockholms stad har tidigare konstaterat att det kommer att finnas ett visst överskott av bostäder i vård- och omsorgsboende i innerstaden. I och med valfrihetssystemet är bedömningen att ett antal av dessa bostäder kommer att vara attraktiva för äldre från övriga regioner som vill flytta till innerstaden på grund av bland annat bra kommunikationer för anhöriga.

5.4 Förändringar i lokalbeståndet

Ny förskola i kvarteret Krubban öppnar i september 2012. Förskolan består av två hus sammanlänkade med en förbindelsegång och ytan är på totalt ca 1700 kvm med en kapacitet för 170 barn. Den nya förskolan ersätter paviljongen på Styrmansgatan 28, Styrmansgatan 30 och Storgatan 31 avtalen upphör 2012-09-30. De tre förskolornas totala yta är 1 600 kvm och det betyder en utökning i kvarteret med en avdelning.

Villa Ekbacken i västra Hjorthagen är en befintlig byggnad som ligger intill det första färdiga nya bostadsområdet inom Norra Djurgårdsstaden, det som kallas Etapp 1 Norra. Byggnaden har disponerats av Exploateringskontoret som planeringskontor för arbetet med Norra Djurgårdsstaden men verksamheten har flyttat till andra lokaler och i samband med detta har förvaltningen tillfrågats om intresse av att starta verksamhet i fastigheten. Lokalen har en yta på ca 250 kvm. Planering pågår tillsammans med Fastighetskontoret att anpassa fastigheten till förskola med ca 18 barn i en fast grupp och en öppen verksamhet för ca 14-18 barn med inriktning ”Natur, Kultur och Miljö”. Verksamheten beräknas starta hösten 2012.

I Norra Djurgårdsstaden fortsätter planeringen av områdets olika utbyggnadsetapper. Förvaltningen beräknar det kommande behovet av förskolor i Etapp 1 Norra till två nya förskolor med plats för totalt 126 barn. Förskolorna i Etapp 1 Norra beräknas vara klara för inflyttning våren 2013 och hösten 2013. Därefter planeras ytterligare två förskolor i Etapp 1 Västra. En av dessa förskolor är fristående med plats för 64 barn. Exploateringskontoret har tidigare lagt byggstart ca ett halvår för att stadsdelen skall kunna möta behovet av förskolor i området. Inflyttning beräknas till 2014/2015.

Ytterligare förskolor planeras i senare etapper bland annat i Gasklocka 4, Etapp 2 Norra, Gasverksområdet och Ängsbotten.

Avtalet avseende förskolan Wittstocksgatan 3 upphör 2012-09-30. Anledningen till detta är att Bostadsrättsföreningen Ryttaren 4 har sagt upp avtalet och begär hyreshöjning till ca 3000 kr kvm. Stadsdelen väljer då att kliva ur avtalet då förskolan består av en småbarnsavdelning med trappor vilket gör den svårarbetad.

Förskoleenheten har stor avgång till skolan i höst vilket göra att barnen kan flyttas till närliggande förskolan på Valhallavägen och Breitenfeldsgatan 1.

Med anledning av stadsdelsområdets befolkningsutveckling med en minskad äldrebefolkning och den ej tillfredsställande boendestandarden på Körbärsgårdens vård- och omsorgsboende har beslut tagits att Körbärsgården, Ruddamsbacken 28, skall avvecklas under 2012. Hyresavtalet upphör 2012-09-30. Körbärsgårdens vård- och omsorgsboende har 78 platser med en totalyta på 5 188 kvm och drivs av Stiftelsen Rödakorshemmet vars avtal är förlängt till och med 2012-04-30, därefter tomställs lokalen till och med 2012-09-30.

Banérgatan 54 är uppsagd till 2012-09-30, verksamheten Lotsen dagverksamhet för personer med psykisk ohälsa har flyttat till Träfflokalen Fristaden inom Norrmals sdf. Lokalen nyttjas fram till avtalet upphör av socialtjänsten.

Verksamheten för hemlösa Bryggan drivs av Föreningen Convictus som nu har sin verksamhet i de uppsagda lokalerna på Körbärsgården, Ruddamsbacken 28. Stadsdelen försöker hitta en ny lokal till verksamheten.

5.5 Kostnadsutveckling

Lokalhyrorna på Östermalm är höga och de flesta förskolelokaler har marknadshyresavtal. Förvaltningens andel av hyresavtal hos privata hyresvärdar har ökat med anledning av ombildningar till bostadsrätter. Att hyra in en lokal på Östermalm kostar mellan 1 700 – 3 000 kr kvm kallhyra exkl. fastighetsskatt.

I framtiden räknar förvaltningen att hyreskostnaden kommer att öka med anledning av nyproduktionen i Norra Djurgårdsstaden. Förvaltningen konstaterar att de kommunala bostadsbolagen frångår principen om självkostnadshyror för lokaler för kommunal verksamhet, och istället tillämpar strikt kommersiella hyresnivåer. Detta kan omöjliggöra för förvaltningen att etablera nya förskolor i Norra Djurgårdsstaden där något av de kommunala bostadsbolagen är byggherrar. Hyresnivåerna kommer att hamna på nivåer som inte godkänns av KS ekonomiutskott. Tillgång till barnomsorg måste då lösas på annat sätt, genom exempelvis tillfälliga paviljonger.

5.6 Övrigt

Särskilda redovisningar

Utbyggnad av omsorgslägenheter

I norra Djurgårdsstaden Etapp 1 Västra är en gruppbostad för 6 personer med särskilt stöd planerad samt även en enhet av servicelägenheter med 7 lägenheter samt en lägenhet för gemensamhets-/personallokal. Inflyttning beräknas till år 2014/2015. I dagsläget planeras inte fler gruppboenden.

Ytterligare 12 servicelägenheter med en gemensamhets-/personallokal med servicelägenheter är beställda till Etapp 2 Norra med inflyttning 2015-2016. Stadsdelen kommer även att beställa fler servicelägenheter i senare etapper i NDS.

Ett nytt område planeras i del av kvarteret Svea Artilleri vid Kungliga Musikhögskolan. Området kommer att kallas Svea Fanfar och 360 lägenheter planeras. Första inflyttning beräknas ske årsskiftet 2014/2015 och hela området beräknas vara klart år 2017. Förvaltningen har beställt 6 servicelägenheter med gemensamhetslokal. Detaljplanen är överklagad så det är oklart när byggstart sker.

Stadsdelen har lämnat önskemål till Exploateringskontoret att stadsdelen är intresserad av 6 servicelägenheter med en gemensamhets-/personallokal i fastigheten kvarteret Stettin Sandhammsgatan, huset beräknas vara klart 2014/2015.

Behovet av specialbostäder för personer med funktionsnedsättning boende inom stadsdelsområdet kommer troligen att tillgodoses genom den planerade nybyggnationen i stadsdelen Norra Djurgårdsstaden. Förvaltningen är dock angelägen om att ytterligare bostäder kan byggas så att stadens hela behov i större utsträckning täcks. Utöver redan planerat antal servicelägenheter kommer förvaltningen verka för att ytterligare servicelägenheter byggs i samband med nybyggnation i stadsdelen. I dagsläget planeras inte fler gruppboenden utöver det redan planerade gruppboendet.

Effektiviseringsmöjligheter avseende stadens administrativa lokaler

Karlavägen 104, förvaltningskontoret stadsdelsdirektör med stab, barn och ungdom, försörjningsstöd, äldreomsorg, och administration. Yta 2185 kvm, 5 532 369 kr/år antal arbetsplatser 117.

Lokalytorna på förvaltningskontoret på Karlavägen 104 har tidigare setts över och ytan har minskats rejält vilket innebär att många delar rum vilket gör det svårt att effektivisera i dessa lokaler, även i vissa andra utav de administrativa lokalerna sitter man trångt. I ytan på Karlavägen 104 finns ett separat inhyrt konferensrum på 50 kvm och med en hyra på 120 000 kr/år uppsägningstid löpande sex månader som kan avvecklas. Små konferensrum skall vara bokningsbara även i de andra administrativa lokalerna

Karlavägen 112, Vuxenenheten, Stöd och service (socialpsykiatri och funktionsnedsättning), yta 551 kvm, hyra 1 420 249 kr/år, antal arbetsplatser 23. Beroendemottagningen Stockholms läns sjukvårdsområde hyr ca 137 kvm av 551 kvm, antal arbetsplatser 5.

Valhallavägen 148, Familjeenheten, yta 148 kvm, hyra 956 812 kr, antal arbetsplatser 23.

Oxenstiernsgatan 31, Personliga ombud och kommunal, yta 113 kvm, hyra 247 610 kr, antal arbetsplatser 5.

Administrativa lokaler inhyser administrativ personal, socialsekreterare, biståndshandläggare som är beställare.

Bilagor

- 2012-240-1.1. Bilaga 1 Sdn10 (2)
- 2012-240-1.1. Bilaga 2 Boendeplanering för äldre 2012 innerstaden